

LBRIS

We know
books

A LITERA STACOJIE
Nathaniel Hawthorne

Traducere din limba engleză și note
ALEXANDRU MACOVESCU

LITERA
București

Cuprins

Capitol introductiv. VAMA.....	5
Capitolul 1. POARTA ÎNCHISORII.....	59
Capitolul 2. PIATA.....	62
Capitolul 3. RECUNOAȘTEREA.....	75
Capitolul 4. ÎNTREVEDEREA.....	87
Capitolul 5. HESTER ȘI LUCRUL EI DE MÂNĂ.....	96
Capitolul 6. PEARL.....	109
Capitolul 7. LA GUVERNATOR ACASĂ.....	122
Capitolul 8. SPIRIDUȘUL ȘI PASTORUL.....	131
Capitolul 9. VRACIUL.....	143
Capitolul 10. VRACIUL ȘI PACIENTUL SĂU.....	156
Capitolul 11. ZBUCIUMUL UNEI INIMI.....	169
Capitolul 12. VEGHEA PASTORULUI.....	178
Capitolul 13. O ALTĂ HESTER.....	192
Capitolul 14. HESTER ȘI DOCTORUL.....	202
Capitolul 15. HESTER ȘI PEARL.....	210
Capitolul 16. O PLIMBARE PRIN PĂDURE.....	219
Capitolul 17. PASTORUL ȘI ENORIAȘA LUI.....	227
Capitolul 18. O RAZĂ DE LUMINĂ.....	239

Capitolul 19. COPILA PE MALUL PĂRÂULUI.....	246
Capitolul 20. PASTORUL LA ANANGHIE	254
Capitolul 21. SĂRBĂTOARE ÎN NOUA ANGLIE	267
Capitolul 22. PROCESIUNEA	278
Capitolul 23. REVELAȚIA LITEREI STACOJII.....	291
Capitolul 24. ÎNCHEIERE.....	301

Capitolul 1 POARTA ÎNCHISORII

O mulțime formată din bărbați bărboși, purtând veșminte în culori mohorâte și pălării cenușii înalte și țuguiate, printre care și femei, unele cu bonete pe cap, altele fără, se strânsese în fața unei clădiri din lemn, a cărei poartă era strașnic ferecată cu bârne din stejar și țepușe din fier.

Întemeietorii unei noi colonii – indiferent ce utopie, virtuți omenești și fericire ar putea avea la început în minte – au recunoscut întotdeauna că alocarea unei porțiuni de pământ virgin pentru un cimitir și a alteia pentru temniță constituie o necesitate incontestabilă. Conform acestei reguli nescrise, se poate presupune, cu bun temei, că părinții fondatori ai orașului Boston au construit prima închisoare în apropiere de Cornhill¹, la un moment aproape la fel de nimerit ca și acela când au ales primul loc de îngropăciune pe terenul lui Isaac Johnson² și în jurul mormântului său, loc care a devenit

¹ Numele unei străzi din Boston, în prezent Washington Street

² Isaac Johnson (1601–1630) a venit în America împreună cu John Winthrop în 1630, fiind unul dintre întemeietorii primei biserici din Charlestown.

pe urmă nucleul tuturor celorlalte cripte ale membrilor congregației din vechiul cimitir de la King's Chapel¹. Se știe sigur că, după cincisprezece sau douăzeci de ani de la întemeierea orașului, închisoarea din lemn avea deja pete mai închise la culoare, purtând și alte semne ale trecerii timpului, care confereau un aspect și mai întunecat fața-dei sale mohorâte, roase de cari. Rugina de pe țepușele masive din fier de la poarta din stejar părea mai veche decât orice altceva din Lumea Nouă. Asemenea oricărui lucru ce are legătură cu nelegiuirile, temnița părea să nu fi cunoscut niciodată vremuri mai bune. În fața acestei clădiri hidoase și între ea și drumul pentru căruțe, era un petic de iarbă năpădit de brusturi, talpa-gâștei și alte asemenea plante dezgustătoare, care găsiseră fără îndoială ceva prielnic în solul din care răsărise așa curând floarea cea neagră a civilizației – închisoarea. Dar pe o parte a arcadei, cu rădăcinile înfipite aproape în prag, se înălța o tufă de trandafiri sălbatici, plină în aceste zile de iunie cu gingașele ei nestemate, despre care ne-am putea închipui că își dăruiau mireasma și frumusețea fragilă atât prizonierului care pășea înăuntru, cât și condamnatului nelegiuit care ieșea din temniță ca să-și primească osânda, drept mărturie că inima bună a naturii se milostivea de ei și îi compătimea.

Printr-un ciudat capriciu al sorții, această tufă de trandafiri rămăsese acolo de-a lungul timpului; însă nu ne putem asuma sarcina de a hotărî dacă doar supraviețuise vreme așa îndelungată în sălbăticia neînduplecată de odinioară, după ce fuseseră doborâți pinii și stejarii uriași la umbra cărora crescuse, sau dacă, așa cum am fi

¹ Prima biserică anglicană din Boston, construită în 1688

îndreptățiți să credem, răsărise sub pașii făcuți de sancționată Ann Hutchinson¹, la intrarea pe poarta temniței. Ieșindu-ne în cale chiar în pragul istorisirii noastre, care va începe din acest loc nefast, ne-ar fi greu să nu culegem o floare și s-o dăruim cititorului. Să sperăm că va putea servi drept simbol pentru dulcea floare a moralității ce se va găsi, poate, în drum, sau va însenina întunecatul deznodământ al unei povești despre fragilitatea și suferința umană.

¹ Ann Hutchinson (1591–1643) a fost exilată din Massachusetts pentru atitudinea potrivnică pe care o manifesta față de puritanism și ulterior ucisă de indienii din Pelham Bay.

Capitolul 2

PIAȚA

Într-o dimineată de vară, cu cel puțin două veacuri în urmă, peticul de iarbă din fața închisorii de pe Prison Lane¹ era ocupat de numeroși locuitori ai Bostonului, toți cu privirile ațintite la poarta ferecată din stejar masiv. În rândul altei populații sau într-o perioadă mai târzie din istoria statului Noua Anglie, rigiditatea severă ce împietrea chipurile bărboase ale acestor oameni cumsecade ar fi prevestit că se va întâmpla ceva înspăimântător, cum ar fi executarea unui condamnat notoriu, în cazul căruia sentința dată de un tribunal nu ar fi făcut decât să confirme verdictul opiniei publice. Dar în acea epocă timpurie a sumbrilor puritani, nu se putea trage o asemenea concluzie fără umbră de îndoială. Putea fi vorba doar de pedeapsa cu biciuirea la stâlpul infamiei a unui servitor leneș sau a unui copil neascultător, pe care părinții săi îl dăduseră pe mâna autorităților civile; sau urma să fie flagelat și alungat din oraș vreun antinomist, quaker

¹ Ulița Temniței (în limba engleză)

sau adept al vreunei secte; sau era cazul vreunui indian vagabond și trândav, pe care apa-de-foc a omului alb îl adusese în stare să tulbure liniștea publică și care avea să fie izgonit înapoi în pădure cu spatele brăzdat de urme de bici. Se mai putea, de asemenea, să fie spânzurată o vrăjitoare precum bătrâna doamnă Hibbins¹, amarnica văduvă a magistratului. În oricare dintre aceste cazuri, cei adunați în piață ar fi avut cam aceeași atitudine solemnă, așa cum se cuvenea unor oameni în mintea cărora legea și religia erau aproape identice, fiind atât de bine amestecate, încât cele mai blânde, după cum și cele mai severe măsuri de disciplină luate de comunitate le inspirau respect și teamă deopotrivă. Vagă și rece era compasiunea la care se putea aștepta de la un asemenea public un nelegiuit dus la eșafod. Pe de altă parte, o măsură disciplinară care în zilele noastre n-ar atrage decât un anumit grad de batjocură și ridicol putea fi atunci privită cu aproape tot atâta severitate și demnitate ca pedeapsa cu moartea.

De remarcat că în dimineața aceasta de vară când începe povestea noastră, femeile, în număr mare în gloata adunată acolo, păreau să manifeste un deosebit interes pentru pedeapsa, oricare ar fi fost ea, ce urma să fie pusă curând în executare. În acea epocă nu exista atâta rafinement și nici atâta bună-cuviință încât să le oprească pe purtătoarele de jupoane și crinoline să-și exprime părerile în public și să-și strecoare trupurile destul de voluminoase până în primele rânduri ale mulțimii care asista la o execuție pe eșafod. Din punct de vedere moral, dar și material, femeile și fetele de viță și cu educație veche

¹ Ann Hibbins, sora guvernatorului Bellingham, a fost acuzată de vrăjitorie și executată la Salem, în 1656.

englezească erau croite dintr-un material mai aspru decât frumoasele lor urmașe, de care le despărțeau șase sau șapte generații; pentru că, de-a lungul timpului, fiecare mamă i-a transmis fiicei sale o culoare mai delicată, o frumusețe mai gingașă și mai trecătoare și o constituție fizică mai firavă, dacă nu și un caracter mai puțin puternic și aspru decât al ei. Pe femeile care stăteau acum pe lângă poarta temniței nu le despărțea nici jumătate de secol de bărbătoasa Elisabeta¹, care nu fusese o reprezentantă neînsemnată a sexului ei. Ele îi erau compatrioate: carnea de vită și berea din țara lor de baștină, ca și preceptele morale deloc mai rafinate, intrau în alcătuirea ființei lor. Așadar, soarele puternic al dimineții strălucea pe umeri lați și piepturi generoase, pe obraji rumeni și rotunzi, care se dezvoltaseră în insula cea îndepărtată și abia dacă se subțiaseră sau păliseră în atmosfera din Noua Anglie. Mai mult decât atât, existau printre aceste matroane – cum păreau să fie majoritatea lor – o îndrăzneală și o vulgaritate în limbaj care ne-ar uimi în ziua de azi, fie prin conținut, fie prin tonul ridicat.

– Cumetrelor, vorbi o femeie de vreo cincizeci de ani, cu trăsături aspre, să vă zic ce cred eu. Ar fi cel mai bine pentru toată lumea dacă asemenea nelegiuite ca Hester Prynne ar fi lăsate pe mâna noastră, care suntem femei în toată firea, cunoscute pentru devotamentul nostru față de biserică. Ai, ce ziceți, cumetrelor? Dacă destrăbălata asta ar fi fost judecată de noi astea cinci care suntem împreună aici, ar fi primit ea oare o pedeapsă așa ușoară ca aceea hotărâtă de respectabilii noștri judecători? Nici pomeneală!

¹ Elisabeta I, regina Angliei (1558–1603)

– Se zice, spuse alta, că reverendul Dimmesdale, evlaviosul ei pastor, e foarte mâhnit că s-a iscat așa un scandal în parohia lui.

– Judecătorii sunt oameni cu frica lui Dumnezeu, dar miloși din cale-afară, ăsta-i adevărul, adăugă o a treia matroană, aflată în toamna vieții. Cel puțin, s-ar fi convenit s-o însemne pe Hester Prynne cu fierul roșu pe frunte. Cumătra Hester s-ar fi cutremurat, pe cuvântul meu. Dar ei – stricatei ăsteia – puțin o să-i pese de ce-o să-i pună pe corsaj! Păi, o să poată acoperi semnul ăla cu o broșă sau cu altă podoabă păgână și să meargă așa pe străzi cu același curaj!

– Ah, dar, interveni cu mai multă blândețe o femeie tânără care ținea de mână un copil, oricât ar acoperi semnul, durerea și rușinea n-au să piară din sufletul ei.

– Ce tot vorbim de semne și înfierări, fie pe corsajul rochiei, fie pe frunte? strigă altă femeie, cea mai urâtă și mai crudă din acest tribunal constituit ad-hoc. Femeia asta ne-a acoperit pe toate de rușine și ar trebui să moară; oare nu există lege care s-o pedepsească așa cum trebuie? Sigur că este, atât în Sfânta Scriptură, cât și în cărțile noastre de legi. În cazul ăsta, judecătorii noștri, care n-au aplicat-o, să nu se mire dacă propriile lor neveste și fiice o vor apuca pe calea pierzaniei.

– Să ne ferească Dumnezeu de așa ceva, cumătră! exclamă un bărbat din mulțime. Crezi că femeile n-au altă virtute în afară de cea izvorâtă din frica de spânzuraătoare? Ce vorbe grele spui! Tăceți acum, cațelor, că se descuie poarta temniței și iată că iese doamna Prynne în persoană.

Când se deschise larg poarta închisorii, apăru mai întâi, ca o umbră neagră ieșind în lumina soarelui, silueta descărnată și sinistră a paracliserului orașului, cu spada la șold și bastonul în mână, însemn al funcției sale. Acest personaj prefigura și reprezenta prin înfățișarea lui întreaga severitate mohorâtă a codului de legi al puritanilor, pe care era dator să-l aplice în cazul nelegiuirilor cu cea mai mare asprime și cu toate urmările sale. Îndreptând în față bastonul din mâna stângă, puse mâna dreaptă pe umărul unei tinere femei, pe care o împinse înaintea până când, în pragul porții, ea îl respinse printr-un gest plin de demnitate firească și tărie de caracter și păși afară la aer, de parcă ar fi făcut-o din proprie voință. Avea în brațe un copil, un prunc de vreo câteva luni, care clipea din ochi și își ferea fețișoara din cauza luminii prea puternice a zilei; căci trăise până în acel moment în penumbra cenușie a donjonului sau a vreunei celule întunecoase din temniță.

Când tânăra femeie, mama copilului, se trezi expusă privirilor celor din mulțime, primul ei impuls păru să fie de a-și strânge mai tare pruncul la piept; nu atât din instinct matern, cât pentru a putea să ascundă un anumit semn brodat sau prins pe corsajul rochiei. Totuși, peste o clipă, judecând cu înțelepciune că una dintre dovezile rușinii ei n-ar putea s-o ascundă prea bine pe cealaltă, își lăsă pruncul pe un braț și, cu obraji roșii ca focul, dar cu un zâmbet semeț pe chip și cu o privire în care nu se citea rușine, se uită în jur, la concetățenii și vecinii ei. Pe corsajul rochiei sale se ivi litera A¹, croită dintr-un frumos

¹ Inițiala cuvântului *adultriss* (adulterină)

material roșu și înconjurată cu o broderie complicată și elaborate înflorituri din fir de aur. Era lucrată cu atâta artă și fantezie, încât părea o supremă podoabă de preț, care îi înfrumuseța veșmântul de o splendoare ce corespundea gustului din acea epocă, dar depășea cu mult limitele eleganței permise de codul vestimentar al coloniei.

Tânăra femeie era înaltă și avea o siluetă de o armonie desăvârșită. Părul bogat, aproape negru, era atât de lucios că scânteia în lumina soarelui; și avea un chip care, în afară de faptul că era frumos prin regularitatea trăsăturilor și strălucirea tenului, impresiona grație frunții sale late și boltite, precum și ochilor negri și adânci. Arăta ca o femeie nobilă, după canoanele aristocrației din acea vreme, mai degrabă decât delicată, grațioasă și inefabilă, așa cum trebuie să fie o *lady* în zilele noastre. Niciodată nu păruse Hester Prynne mai nobilă, în înțelesul acum perimat al cuvântului, ca în clipa în care ieșea pe poarta închisorii. Cei care o cunoșteau dinainte și se așteptaseră s-o vadă întunecată la chip, parcă învăluită într-un nor al nenorocirii, erau mirați, ba chiar uimiți să observe că strălucea de o frumusețe ce răspândea în jurul ei o aură de nefericire și rușine. Dar e adevărat și faptul că un privitor înzestrat cu sensibilitate ar fi sesizat la ea sentimentul de durere copleșitoare. Veșmântul pe care și-l făcuse singură în temniță, după propria fantezie, pentru această împrejurare, părea să-i exprime starea de spirit, cea temeritate a disperării, prin originalitatea sa primitivă și culorile vii. Dar lucrul care atrăgea toate privirile și care o transfigura în așa o măsură pe femeia care purta acea rochie – încât atât bărbații, cât și femeile care o cunoșteau bine pe Hester Prynne erau acum atât de impresionați de

parcă ar fi văzut-o pentru prima oară – era acea LITERĂ STACOJIE de pe pieptul ei, brodată și înflorată într-un mod așa fantastic, că avea un efect magic, care o scotea din rândul oamenilor obișnuiți, închizând-o într-o altă sferă, numai a ei.

– E pricepută la cusut, n-am ce zice, remarcă una dintre spectatoare, dar a ales oare vreodată o femeie, în afară de dezvățata asta neobrăzată, așa un mod de a-și arăta îndemânarea? Zău, cumetrelor, oare asta nu înseamnă că își bate joc de cucernicii noștri judecători și că se fălește cu ceea ce acești domni vrednici de toată cinstea i-au hotărât drept pedeapsă?

– Ar fi bine, mormăi matroana cea bătrână cu fața împietrită, dacă i-am smulge cucoanei rochia asta bogată de pe umerii ei gingași. Cât despre litera roșie pe care a brodat-o așa de ciudat, o să-i dau un petic din flaneaua ce-o pun pe mine când mă chinuie reumatismul, ca să facă una mai potrivită!

– Liniște, vecinelor, liniște! șopti cea mai tânără dintre ele. Să nu v-audă. Eu zic că nu-i împunsătură în litera asta brodată pe care să n-o fi simțit în inima ei.

Sumbrul paracliser făcu acum un gest cu bastonul.

– Faceți loc, oameni buni, faceți loc, în numele regelui! strigă el. Deschideți un culoar și vă promit că doamna Prynne va fi dusă într-un loc în care orice bărbat, femeie sau copil va putea s-o vadă bine în rochia ei îndrăzneță, de acum și până la unu după-amiază. Binecuvântată fie colonia Massachussets, unde domnește dreptatea, iar infamia e târâtă în lumina soarelui! Vino, cucoană Hester, să-ți arăți litera stacojie în piață!

Prin mulțimea de gură-cască se deschise de îndată un culoar. Pășind în urma paracliserului și însoțită de o procesiune pestră de bărbați încruntați și de femei cu fețe aspre, Hester Prynne se îndreptă spre locul hotărât pentru pedeapsă. Un grup de școlari curioși și neastâmpărați, care nu prea înțelegeau despre ce era vorba, în afară că scăpaseră de școală o jumătate de zi, alergau înaintea ei, întorcându-și mereu capetele ca să se zgâiască la ea și la pruncul care clipea des în brațele ei, dar mai ales la infama literă de pe corsajul ei. În acea vreme, nu era drum lung de la închisoare până în piață. Măsurat însă după calvarul prin care trecea fosta prizonieră, socotim că era o călătorie destul de lungă; căci, oricât de semeță putea fi atitudinea ei, probabil că fiecare pas pe care îl făcea în fața gloatei adunate s-o vadă era probabil un chin, de parcă inima îi era aruncată în stradă pentru a fi batjocorită și călcată în picioare. Există totuși în firea noastră niște resurse, pe cât de miraculoase, pe atât de milostive, care îi permit celui care suferă să nu simtă pe de-a-ntregul tot ce îndură când e torturat, ca în situația de față, durerea fiind mai sfâșietoare după ce totul se va fi sfârșit. De aceea, Hester Prynne trecu cu destulă seninătate prin această etapă a calvarului ei și ajunse la un fel de eșafod înălțat în capătul din stânga al pieții, care se afla aproape sub streășina primei biserici din Boston și părea așezat acolo pentru totdeauna.

De fapt, eșafodul constituia doar o parte din mașinăria punitivă, care acum, după două sau trei secole, nu mai are pentru noi decât o valoare istorică în privința tradițiilor de atunci, însă pe vremuri era considerat un instrument eficient de promovare a virtuților civice, așa cum a fost și